

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРИ ДИПЛОМАТИЧНИХ УСТАНОВ В XX - XXI СТОЛІТТІ

Анотація: автор висвітлив основні світові тенденції розвитку проектування об'єктів для дипломатичної діяльності, що дало змогу сформулювати загальні вимоги та критерії для проектування дипломатичних установ України.

Ключові слова: проектування, дипломатичний комплекс, посольство, функціональна зона, архітектурний простір.

Постановка проблеми. Сучасна політична карта світу постійно знаходиться в процесі зміни. До середини XX ст. більше 100 колишніх колоній і напівколоній добилися незалежності. Наприкінці XX ст. на ряд незалежних держав розпалися Радянський Союз, Югославія, Чехословаччина, в єдину державу об'єдналася Німеччина. Всі новоутворені незалежні держави прагнуть до того, щоб їх зовнішньополітичні відносини будувалися на принципах рівноправності, поваги територіальної цілісності, невтручання у внутрішні справи. Доказом суверенітету є повне дипломатичне визнання країни міжнародним співтовариством. Воно передбачає встановлення дипломатичних відносин та заснування дипломатичних представництв. Саме тому відбувається збільшення числа дипломатичних місій, створення нових типів місій при міжнародних організаціях і спільнотах [2, с. 41].

В останнє десятиліття XX ст. відбулися глибокі соціально-політичні зрушення, які привели до заміни деяких концептуальних передумов для формування масового архітектурного простору новими композиційними засобами [2, с. 42].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням теми проектування об'єктів для дипломатичної діяльності займалися деякі українські та іноземні вчені-архітектори, а саме: проф. Проскуряков В.І., Гой Б.В., Тимовчак І.Ю. [1], Разін А.Д.[2], Трошкіна О.А. [3], Alfred Berger, Tiina Parkkinen [5], Вальтер Гропіус [6,7], John Ruble, Buzz Yudell [8,9], Дік ван Гамер, Б'ярні Мастербрук, Roger L. Klein, Alain Sarfati [10] та ін. Однак дана тема є ще маловивченою, особливо для проектування та формування архітектурного образу українських дипломатичних об'єктів. Це свідчить про її актуальність, що зумовило вибір напряму дослідження в науковому та практичному аспектах.

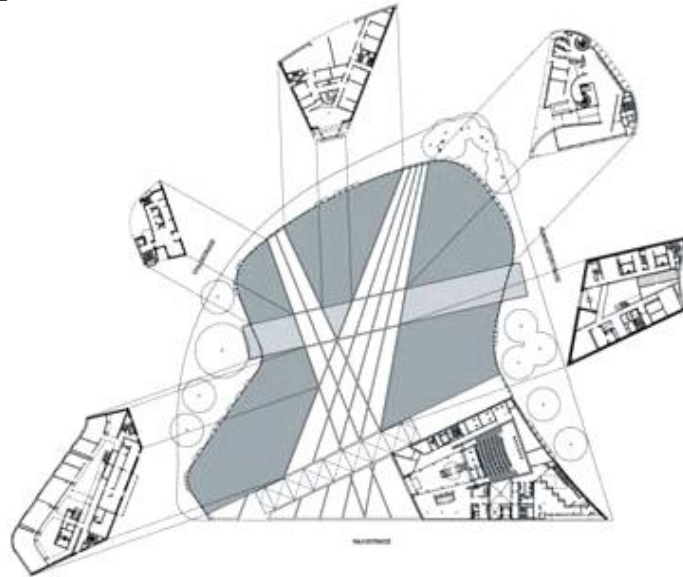
Формулювання цілей статті. Публікація присвячена дослідженню світових тенденцій формування архітектури будівель дипломатичних представництв та їх проектування.

Основна частина. Архітектура дипломатичних установ в західноєвропейських країнах в XXI ст. продовжує розвиватися на основі історичних традицій. Навіть в умовах швидкого зростання низки столичних міст, в XX ст. центр міста, де розміщуються дипломатичні установи, залишається недоторканим.

Такий підхід обумовлений консерватизмом існуючої архітектурної традиції і сформованої цілісної містобудівної структури. Проблема створення нових дипломатичних комплексів проявилася, насамперед, у Німеччині, коли столицю було перенесено з міста Бонн до Берліна. У Берліні присутня тенденція до збільшення як щільності дипломатичних об'єктів, розміщених на території міста, так і в деяких випадках, їх розширення на існуючих ділянках дипломатичних місій. Причому збільшення щільності розміщення не проводиться за рахунок різкого збільшення поверховості. Щільність забудови збільшується шляхом компоновки дипломатичних об'єктів між собою за критерієм політичної спільності і за рахунок зменшення відстаней між окремими будівлями. Наприклад, в комплексі Посольств Скандинавських країн (Ісландія, Норвегія, Данія, Швеція та Фінляндія) (рис.1) [5],

---

¹ © Тимовчак І.Ю.

Рис. 1. План комплексу будівель посольств Скандинавських країн в м.Берлін, Німеччина.[5]

Комплекс розташований в дипломатичному кварталі Tiergarten міста Берлін, передбачено загальне використання деяких будівель для всіх посольств даної групи держав. Протягом багатьох років, будівля для загального користування під назвою "Felleshus" була адаптована до сучасних потреб. Вона складається із зали для проведення концертів, лекцій, кінопереглядів і конференцій, виставкових просторів, конференц-залів, просторої тераси та відкритої їдальні.

У світі виокремились в основному два шляхи модернізації дипломатичних установ. Перший шлях - збереження існуючого невеликого будинку для розміщення резиденції посла одночасно з будівництвом сучасного комплексу для розміщення в ньому всіх функціональних зон посольства. Другий - зведення нового дипломатичного комплексу значно більших розмірів і на більшій території з усім сучасним технічним забезпеченням. Очевидно, що другий шлях більш сприяє розвитку нових архітектурних підходів до вирішення проблем проектування і будівництва дипломатичних установ [2, с. 43]. Згідно з другим методом, як правило, проходить модернізація дипломатичних об'єктів в країнах Африки, Азії та Латинської Америки.

У ХХІ ст. продовжують плідно розвиватися ідеї, висунуті ще на початку ХХ ст. Вальтером Гропіусом. Він вважав, що зовнішній вигляд будівлі повинен залежати від його функціонального призначення. Особливо яскраво ідеї Гропіуса проявилися у проектуванні будівлі Американського посольства в Афінах (рис.2) [6].

По периметру будівлі посольства розташовані ряди колон, облицьованих мармуром. Виступаючий вперед карниз створює тінь, а розташований позаду нього широкий проріз слугує для вентиляції. Центральна частина головної будівлі посольства дещо заглиблена, а її стіни заklenі всередині і зовні. Будівля посольства, яке за своєю специфікою пов'язане з певною секретністю, має привабливий вигляд. Проїшовши через відкритий простір під будівлею, що опирається на колони, відвідувач потрапляє у внутрішній двір-патіо, оточений такими ж

колонами, як і по зовнішньому периметру, що, безсумнівно, свідчить про вплив античної архітектури на автора проекту.[6]

Рис.2. Архітектура посольства США в Афінах, Греція. [8]

У XX ст. сформувалися п'ять основних функціональних зон дипломатичних об'єктів:

- представницька;
- службова;
- житлова;
- культурна;
- обслуговуюча.

Технічні можливості сучасного світу дозволяють більш вільно компоувати ці зони між собою. «Глуха» маса основної будівлі посольства розпадається на кілька секцій або каскадних блоків. Також обов'язковим у проектуванні дипломатичних установ є збільшення зелених просторів.[2, с. 44]

Актуальною тенденцією у формуванні споруд такого типу є застосування принципів енергозберігаючого та екологічно чистого будівництва. Яскравим прикладом являється проект Американського посольства в Гельсінкі, Фінляндія (рис.3).

Ця будівля є першим в історії дипломатичним представництвом США, удостоєним сертифікації LEED, рівень «платина» (англ. Leadership in Energy and Environmental Design, LEED) — добровільна система сертифікації споруд, які відносяться до «зеленого будівництва». Вона розроблена в 1998 році «Американською радою із «зеленого будівництва» для оцінки енергоефективності та екологічності проектів). До створеного у 2013 році інноваційного центру, нещодавно приєдналася канцелярія, розташована в двох будівлях: відновленій старій і новій (рис. 3), всі вони створювалися як екологічно чисті об'єкти. На черзі резиденція посла, яка будується за тими ж стандартами: подвійні склопакети з аргонем, натуральна вентиляція та безліч інших «зелених» рішень.

Рис.3. Візуалізація проекту еко-посольства США в м. Гельсінкі, Фінляндія.[8]

Архітектори компанії Moore Ruble Yudell проектували весь комплекс посольства. Інноваційний центр, який звернув на себе увагу всіх ентузіастів «зеленого будівництва» у Фінляндії, коштував 125 млн. доларів. Проте його енергоспоживання передбачається на 46% нижче, ніж у такої ж будівлі-аналога. Це досягатиметься завдяки ефективним склопакетам,

світлодіодному освітленню та «зеленим» покрівлям. Щодо останніх, то поверхня таких покрівель абсорбує і затримує воду, дозволяючи більшій її частині випаровуватися, а об'єму води, що залишився, - повільно просочуватися в землю, що дає волозі можливість досягти водоносного шару скоріше, ніж просто зникнути у водостічній трубі. Такі дахи збільшують енергоефективність та скорочують витрати на охолодження до 75%.

Приміщення обладнані сантехнікою з економним режимом витрачання води і системами збору та утилізації стічних і дощових вод [8].

В даний час в підході до розвитку організації територій дипломатичних комплексів застосовується два основних напрямки:

– *централізація* дипломатичної діяльності на одній території;

– *децентралізація*, тобто розосередження дипломатичної діяльності в різних будівлях, розміщених на різних територіях.

На даний момент Державним департаментом США вироблені чіткі планувальні рекомендації та вимоги для своїх дипломатичних установ, де головним критерієм є створення в усіх відношеннях безпечних умов роботи для дипломатів і формування такого вигляду посольства, який би викликав повагу в країні розміщення [4, с.8]

Що стосується використання нових композиційних форм, можна простежити явну тенденцію до застосування найбільш простих геометричних фігур.

Архітектурний простір формується за рахунок двох типів структур - компактних і розчленованих. Структури набувають реальних обрисів у вигляді замкнутих і лінійних планувальних рішень.

Для цілісності сприйняття об'єкта необхідна відповідність планування і об'єму будівлі. Для досягнення цієї відповідності можна відмітити тенденцію до застосування природних форм: кристалічних, фітоморфних, біонічних, геодезичних і т. д.

Наступний етап розгляду світових тенденцій у розвитку архітектури дипломатичних об'єктів стосується застосування тих чи інших будівельних матеріалів. На високому рівні залишається використання монолітного залізобетону, цегли високоякісних марок, натурального каменю (рис.4).

Рис.4. Зовнішній вигляд посольства Франції в м. Пекін, Китай.[10]

Також збільшився обсяг застосування сталевих конструкцій, кольорового металу і спеціальних видів скла (рис.5) [2, с. 45] Більш широке використання металоконструкцій пов'язано з жорстким технологічним контролем, обмеженням ресурсів в освоєнні фондів і скороченням терміну виконання робіт. Важливу роль зіграли вимоги щодо забезпечення захисту будівель та окремих приміщень від можливих вибухових і сейсмічних впливів. [1]

Досить часто в дипломатичних будівлях застосовуються стінові та стійко-балкові конструкції. З урахуванням технологічних вимог конструкції можуть бути збірні і монолітні. Ступінь членування архітектурного об'єму на частини залежить від функціональних і технологічних умов.

Синтез усіх напрямків розвитку архітектури дипломатичних об'єктів все більш проявляється у містобудівній цілісності зон забудови. Саме на рівні містобудівних зон стало можливим виконання спеціальних вимог щодо інженерно-технічного забезпечення та безпеки дипломатичних об'єктів.

Формування представницьких об'єктів в структурі міста відбувається шляхом:

– реставрації існуючих будинків із зміною первинної функції;

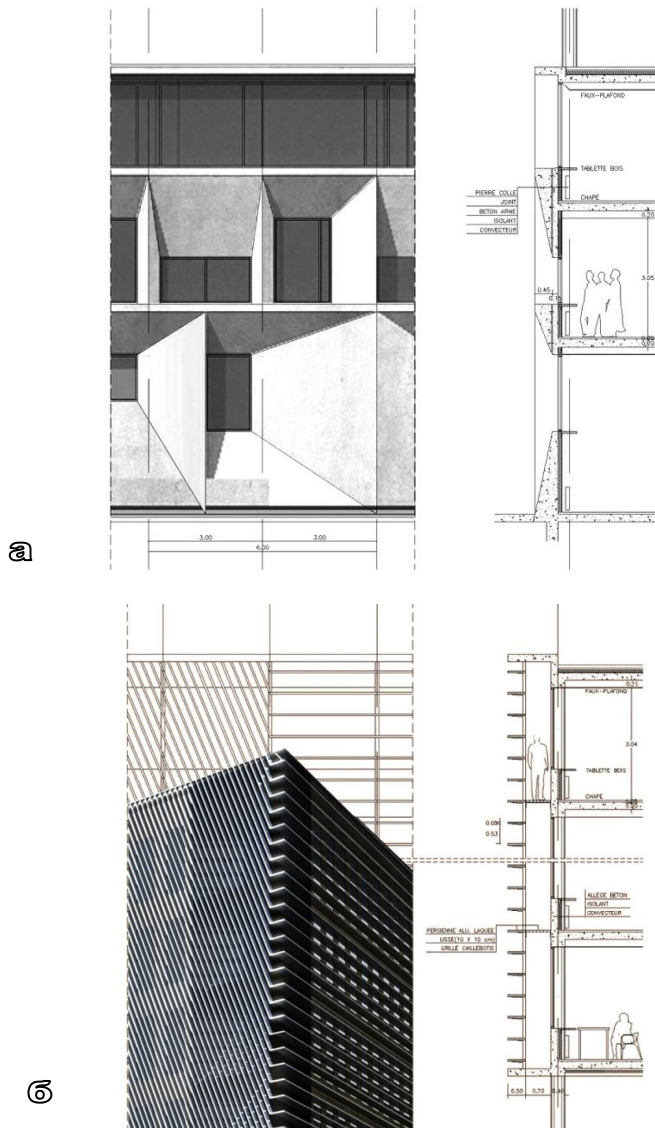

Рис.5. Конструктивні (а) та сонцезахисні (б) вирішення фасадів будівлі посольства Франції в м. Пекін, Китай.[10]

- включенням або заміною окремого будинку в існуючому історичному середовищі;
- включенням комплексу адміністративних споруд в існуюче історичне середовище із розвитком сучасних форм у глибину кварталу;
- звільнення значних територій в центральних районах для формування дипломатичних комплексів;
- створення новітніх адміністративно-ділових центрів-«сіті» у нових районах міста.

Розташування дипломатичних будівель за кордоном в умовах дефіциту територій відбувається за сучасними принципами децентралізації управління та влади. Як наслідок, вони розміщуються у нових районах і приміській зоні [3].

Щодо економічних тенденцій то у XXI ст. залишаються актуальними: фінансовий контроль, вартісні параметри проекту, включаючи величину вартості ділянки землі під забудову, вартість проектної документації, вартість будівельних матеріалів та робочої сили.

Для архітектурного проектування в цілому набувають виняткового значення експлуатаційні якості дипломатичних будівель, куди входять кількісні показники площ внутрішніх приміщень, відповідність кількості співробітників і житлових приміщень, комфортність проживання, наявність громадських зон в посольстві, упорядкованої території, кращого інженерно-технічного обладнання та усіх видів комунікацій [2, с. 46].

Висновки. Проаналізувавши світовий досвід проектування об'єктів для дипломатичної діяльності, можна виокремити такі світові тенденції у формуванні архітектури даних споруд:

- побудова дипломатичних об'єктів в невід'ємному зв'язку з оточенням, за єдиним містобудівним принципом;
- побудова архітектурного простору за допомогою двох типів структур: компактного та розчленованого;
- централізація дипломатичної діяльності на одній території та децентралізація, тобто розосередження дипломатичної діяльності в різних будівлях, розміщених на різних територіях;
- виділення головного з-поміж другорядного – збільшена поверховість центральної частини, головних парадних приміщень;
- акцентування головного входу „запрошення”;
- багаторівневність і просторовість будівлі;
- „перетікання” простору;
- використання замкнутих та лінійних планувальних рішень;
- монументальність;
- використання простих геометричних та природних форм;
- прозорість, відкритість, доступність, відсутність видимих кордонів і обмежень, хоча останні є невід'ємною частиною безпеки дипломатичних об'єктів;
- рекламність форми, багатство оздоблення, створеного новітніми технологіями будівництва та сучасним технічним забезпеченням.
- увага до національних і територіальних особливостей;
  - пристосування до кліматичних умов.
- застосування енергозберігаючого та екологічно чистого будівництва;
- економічно-фінансовий контроль.

Перспективи подальшого дослідження. Передбачається провести класифікацію існуючих типів та аналіз основних факторів, що впливають на формування нових типів об'єктів дипломатичної діяльності.

Література

1. Тимовчак І. Ю. «Узагальнення досвіду проектування та будівництва об'єктів для дипломатичної діяльності в Україні та за кордоном» / Ирина Юріївна Тимовчак. // Вісник НУ «ЛП»: Збірник наукових праць/Голова Редакційно-видавничої ради – д-р екон. наук, проф. Н. І. Чухрай. – Л.: НУ «ЛП», 2015. – №816 – С. 90-99
2. Разин А. Д. Архитектура зданий и сооружений дипломатического назначения / А. Д. Разин. – Москва, 2011. – 178 с.
3. Трошкина О. А. Особливості семантики у формуванні образу представницької архітектури України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. арх. наук : спец. 18.00.01 "Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури" / Трошкина О. А. – Київ, 2006. – 18 с.
4. Embassy Perimeter Improvement Concepts & Design Guidelines/ Bureau of Overseas Building Operations. United States Department of State Document.// Standard Embassy Design., - June 2011 – С.-149
5. Nordic Embassy Complex Alfred Berger Tiina Parkkinen. [Електронний ресурс] // arcspace.com. – 2003. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.arcspace.com/features/berger--parkkinen/nordic-embassy-complex/>
6. Для своего дня рождения, 10 работ, сделанных Bauhaus Sire Walter Gropius [Електронний ресурс] // smykalov.com. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://smykalov.com/ru/for-his-birthday-10-works/>.
7. Вальтер Гропиус [Електронний ресурс] // wikipedia. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%80_%D0%93%D1%80%D0%BE%D0%BF%D1%96%D1%83%D1%81.
8. Самое эко-устойчивое посольство. [Електронний ресурс] // green-city. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://green-city.su/samoe-eko-ustojchivoe-posolstvo/>;
9. United States Embassy, Helsinki [Електронний ресурс] // Moore Ruble Yudell Architects & Planners – Режим доступу до ресурсу: <http://www.moorerubleyudell.com/projects/united-states-embassy-helsinki#>
10. Sarea Architecture: French Embassy [Електронний ресурс] // domus. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.domusweb.it/en/news/2012/05/23/sarea-architecture-french-embassy.html>

Література

1. Тимовчак І. Ю. «Обобщение опыта проектирования и строительства объектов для дипломатической деятельности в Украине и за рубежом» / Ирина Юрьевна Тимовчак. // Вестник НУ «ЛП»: Сборник научных трудов / Председатель Редакционно-издательского совета - д-р екон. наук, проф. Н. И. Чухрай. - Л.: НУ «ЛП», 2015 -№816 - С. 90-99
2. Разин А. Д. Архитектура зданий и сооружений дипломатического назначения / А. Д. Разин. - Москва, 2011. - 178 с. - (РУДН)
3. Трошкина А. А. Особенности семантики в формировании образа представительной архитектуры Украины: Автореф. дис. на получение наук. степени канд. арх. наук: спец. 18.00.01 "Теория архитектуры, реставрация памятников архитектуры" / Трошкина А. А. - Киев, 2006. - 18 с

4. Embassy Perimeter Improvement Concepts & Design Guidelines/ Bureau of Overseas Building Operations. United States Department of State Document.// Standard Embassy Design., - June 2011 – С.-149
5. Nordic Embassy Complex Alfred Berger Tiina Parkkinen. [Электронный ресурс] // arcspace.com. – 2003. – Режим доступа к ресурсу: <http://www.arcspace.com/features/berger--parkkinen/nordic-embassy-complex/>
6. Для своего дня рождения, 10 работ, сделанных Bauhaus Sire Walter Gropius [Электронный ресурс] // smykalov.com. – 2014. – Режим доступа к ресурсу: <http://smykalov.com/ru/for-his-birthday-10-works/>
7. Вальтер Гропиус [Электронный ресурс] // wikipedia. – 2015. – Режим доступа к ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%80_%D0%93%D1%80%D0%BE%D0%BF%D1%96%D1%83%D1%81
8. Самое эко-устойчивое посольство. [Электронный ресурс] // green-city. – 2014. – Режим доступа к ресурсу: <http://green-city.su/samoe-eko-ustojchivoe-posolstvo/>;
9. United States Embassy, Helsinki [Электронный ресурс] // Moore Ruble Yudell Architects & Planners – Режим доступа к ресурсу: <http://www.moorerubleyudell.com/projects/united-states-embassy-helsinki#>
10. Sarea Architecture: French Embassy [Электронный ресурс] // domus. – 2012. – Режим доступа к ресурсу: <http://www.domusweb.it/en/news/2012/05/23/sarea-architecture-french-embassy.html>

References

1. Тымовчак І. Ю. «Uzahal'neniya dosvidu proektuvannya ta budivnytstva ob'yektiv dlya diplomatichnoyi diyal'nosti v Ukraini ta za kordonom » / Iryna Yuriyivna Tymovchak. // Visnyk NU «LP»: Zbirnyk naukovykh prats'/Holova Redaktsiyno-vydavnychoyi rady – d-r ekon. nauk, prof. N. I. Chukhrai. – L.: NU «LP», 2015. –#816 – S. 90-99
2. Razyn A. D. Arkhytektura zdanyy u sooruzhenyy diplomaticheskoho naznachennyya / A. D. Razyn. – Moskva, 2011. – 178 s. – (RUDN)
3. Troshkina O. A. Osoblyvosti semantyky u formuvanni obrazu predstavnyts'koyi arkhitektury Ukrainy : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. arkh. nauk : spets. 18.00.01 "Teoriya arkhitektury, restavratsiya pam'yatok arkhitektury" / Troshkina O. A. – Kyiv, 2006. – 18 s.
4. Embassy Perimeter Improvement Concepts & Design Guidelines/ Bureau of Overseas Building Operations. United States Department of State Document.// Standard Embassy Design., - June 2011 – S.-149
5. Nordic Embassy Complex Alfred Berger Tiina Parkkinen. [Elektronnyy resurs] // arcspace.com. – 2003. – Rezhym dostupu do resursu: <http://www.arcspace.com/features/berger--parkkinen/nordic-embassy-complex/>
6. Dlya svoego dnya rozhdennyya, 10 rabot, sdelannykh Bauhaus Sire Walter Gropius [Elektronnyy resurs] // smykalov.com. – 2014. – Rezhym dostupu do resursu: <http://smykalov.com/ru/for-his-birthday-10-works/>
7. Val'ter Hropius [Elektronnyy resurs] // wikipedia. – 2015. – Rezhym dostupu do resursu: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%80_%D0%93%D1%80%D0%BE%D0%BF%D1%96%D1%83%D1%81
8. Samoe eko-ustoychivoe posol'stvo. [Elektronnyy resurs] // green-city. – 2014. – Rezhym dostupu do resursu: <http://green-city.su/samoe-eko-ustojchivoe-posolstvo/>.
9. United States Embassy, Helsinki [Elektronnyy resurs] // Moore Ruble Yudell Architects & Planners – Rezhym dostupu do resursu: <http://www.moorerubleyudell.com/projects/united-states-embassy-helsinki#>;
10. Sarea Architecture: French Embassy [Elektronnyy resurs] // domus. – 2012. – Rezhym dostupu do resursu: <http://www.domusweb.it/en/news/2012/05/23/sarea-architecture-french-embassy.html>

Аннотация:

Тымовчак І.Ю. Мировые тенденции развития архитектуры дипломатических учреждений в XX - XXI веке. Автор осветил основные мировые тенденции развития проектирования объектов для дипломатической деятельности, что позволило сформировать общие требования и критерии для проектирования дипломатических учреждений Украины.

Ключевые слова: проектирование, дипломатический комплекс, посольство, функциональная зона, архитектурное пространство.

Abstract

Tymovchak Iryna. World development trends of diplomatic legations architecture in XIX - XX century.
The author discusses the major world development trends of designing the buildings for diplomatic missions, which have contributed to outlining the general requirements for the design of diplomatic legations in Ukraine.

Key words: design, diplomatic complex, embassy, functional zone, architectural space.

Стаття надійшла в редакцію 08.02.2016 р.

